

Vol 29
Nru 162
Ottubru - Dicembru 2008

LART *Imqaddsa*

RIVISTA BIBLIKA

L-ART IMQADDSA

Rivista Biblika
li toħroġ kull tliet xhur
mill-Kummissarjat ta' l-Art
Imqaddsa tal-Provinċja
Frangiskana Maltija

EDITUR:

P. Twanny Chircop OFM
Kummissarju ta'
l-Art Imqaddsa

GRAFIKA:

P. Joseph Magro OFM

BORD EDITORJAL:

P. Marcello Ghirlando OFM
P. Noel Muscat OFM
Mr. Louis Casha

DISTRIBUZZJONI:

P. Ġwann Azzopardi OFM

ABBONAMENT:

€ 7 fis-sena
€12 jew aktar Sostenitur

Kummissarjat ta'
l-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1188
Malta.

Tel: 21 242254

Fax: 21 252031

STAMPAT:

Best Print Co. Ltd.

Il-Materjal kollu li
jidher f'din ir-Rivista huwa
Copyright © tal-Kummissar-
sarat ta' l-Art Imqaddsa u
l-Edizzjoni TAU, 2008

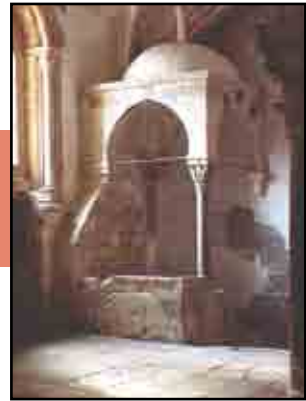
comalt@ofm.org.mt

www.ofm.org.mt

Werrej

5

24

33

39

5 Ġużeppi, kustodju tas-skiet

12 Pawlu ta' Tarsu (3)

24 Il-Liturġija fiċ-Ċenaklu fl-ewwel Sekli

33 P. M. Piccirillo - Apprezzament

39 It-Tema tal-Eskatoloġija

43 Il-Misterju tat-Trinita (1)

43

FL-ART TAL-KELMA MLAHHMA

Matul ix-xahar ta' Ottubru ġie ċelebrat is-Sinodu ta' l-Isqfijiet, bit-tema «Il-Kelma ta' Alla fil-ħajja u l-missjoni tal-Knisja». Għas-Sinodu ġie mistieden bħala espert biblista u teologu l-professur Patri Frédéric Manns, mill-Fakultà tax-Xjenzi Bibliċi u Arkeoloġija («Studium Biblicum Franciscanum») li l-Frangiskani tal-Kustodja ta' l-Art Imqaddsa jmexxu f'Ġerusalemm.

Fil-kummenti tiegħu wara s-Sinodu, Patri Manns tkellem dwar ir-riżultati pożittivi ta' dan l-avveniment importanti fil-ħajja tal-Knisja. Hu semma b'mod partikulari żewġ elementi importanti li jolqtu mill-qrib il-missjoni tal-Frangiskani fl-Art Imqaddsa. Qabel xejn, qal li s-Sinodu kien «skoperta» mill-ġdid tal-Kostituzzjoni Dommatika tal-Konċilju Vatikan II «Dei Verbum» fuq ir-rivelazzjoni divina fl-Iskrittura u t-Tradizzjoni tal-Knisja. Dan imiss mill-qrib is-sehem li l-Frangiskani ta' l-Art Imqaddsa għandhom fil-qasam tar-riċerka biblika u arkeoloġika, li huma jagħmlu «in situ», fl-istess postijiet qaddisa li fihom sehħew il-ġrajjiel bibliċi. Mhux ta' b'xejn li t-telfa ta' l-arkeologu ta' fama internazzjonali, Patri Michele Piccirillo, fis-26 ta' Ottubru, ħalliet vojjt li se jkun diffiċli hafna li wiehed jerga' jimlih.

It-tieni aspett li tkellem dwar Patri Manns kien li s-Sinodu reġa' fakkar li l-Papa Pawlu VI kien sejjaħ l-Art Imqaddsa «il-hames Evangelju». Kien f'din l-art li tlaħham il-Verb, il-Kelma ta' Alla, Ġesù Kristu. F'din l-art il-Kelma ta' Alla saret

...editorjal

L-art tal-kelma mlaħħma

«verbum abbreviatum», kelma mqassra, anzi kelma waħda: il-kelma li tiehu l-isem storiku ta' Ġesù ta' Nazaret, imwieled f'Betlehem, imrobbi f'Nazaret, li qeda l-missjoni tiegħu f'Kafarnahum, li fuq it-Tabor wera l-glorja tiegħu, fiċ-Ċenaklu waqqaf l-Ewkaristija, fil-Ġetsemani ngħata f'idejn ir-rieda tal-Missier, fuq il-Kalvarju miet fuq is-salib u li rxoxta gloriż mill-Qabar vojtt nhar Hadd il-Għid. Il-preżenza tal-Frangiskani f'dawn is-santwarji hi garanzija ta' fedeltà mhux lejn monumenti storiċi mejtin, imma lejn persuna ħajja li f'dawn il-postijiet issir oġġett ta' fidi għal tant eluf li jżuruhom – il-persuna ta' Ġesù Kristu, l-Iben ta' Alla. Dan kollu juri kemm tibqa' attwali l-missjoni tal-Knisja fl-Art Imqaddsa, missjoni li llum hi possibbli għax għal tmien

sekli l-Frangiskani ħarsu l-postijiet qaddisa ukoll bit-tixrid ta' demmhom. Fuq kollox, f'din is-sena iddedikata għall-figura ta' l-Appostlu San Pawl, li xerred il-messaġġ ta' Kristu fid-dinja ta' Żmien, ma rridux ninsew li l-Art Imqaddsa hi wkoll sinjal ta' evangelizzazzjoni. Kien f'Ġerusalemm li Pawlu tharreg fl-għarfien tal-Kelma ta' Alla, kien f'Ġerusalemm li mar aktar minn darba biex jivverifika l-missjoni tiegħu ta' evangelizzazzjoni mal-kapijiet tal-«Knisja Omm», Ġakbu, Pietru u Ġwanni. Kien f'Ġerusalemm li, bħal Kristu u bħall-protomartri Stiefnu, Pawlu jinqabad prigunier biex, wara sentejn f'Ċesarija Marittima, isalpa lejn Ruma u jieqaf fostna jxandrilna l-fidi. L-Art Imqaddsa ssir għal kull nisrani sinjal haj ta' preżenza dejjiema li

titlob ħarsien u spirtu ta' evangelizzazzjoni. L-Ordni Frangiskan jibqa' jqi l-Art Imqaddsa bħala l-«gawhra» tal-missjonijiet tiegħu, għaliex fl-ebda art oħra ma dewa l-Evangelju b'tant qawwa, minkejja l-istorja mdemma ta' firdiet, gwerer u vjolenza li hi l-karatteristika ta' din l-Art, xi kultant sfortunatament anke fi żminijietna. Is-servizz umli ta' preżenza siekta fis-santwarji, il-kura tal-komunità nisranija li tgħix fl-Art Imqaddsa, l-akkoljenza tal-pellegrini, ir-riċerka biblika u arkeoloġika li l-Frangiskani jwettqu b'tant imħabba – dan u aktar hu motivat biss mill-fidi li f'din l-art il-Kelma saret ħajja fil-persuna ta' Ġesù Kristu, Alla magħmul bniedem. Hawn, kull pass li jmiddu riġlejna, hu pass qaddis fuq l-Art tal-Kelma mlaħħma.